

HILMAR TORMOD INGOLF BAUNSGAARD 1920-1989

STATSMINISTER 2. FEBRUAR 1968 - 11. OKTOBER 1971

TV-STJERNEN

Hilmar Baunsgaard var ikke god til ret meget. Han skrev ikke politiske programmer, som er værd at mindes, og han tog ikke personligt initiativ til nogen reform, som huskes, selv om der skete ganske meget i hans tre statsministerår, herunder i 1970 indførelse af kildeskat og en kommunalreform, der lagde mange kommuner sammen.

Men Hilmar kunne én ting: Han kunne snakke fanden et øre af i fjernsynet. Det var ikke, fordi han var påfaldende klog eller nytænkende eller morsom eller karismatisk. Han havde blot en sjælden evne til at virke pålidelig i 1960'ernes nye billedmedie, som andre politikere havde et kejtet eller forskrækket forhold til.

Ikke Hilmar. Han afleverede sine selvfølgeligheder med venlig, indtrængende alvor. Bagefter kunne ingen rigtigt huske, hvad han havde sagt – men mange var rede til at stemme på den pæne mand, der indsmigrende havde lagt hovedet på sned. Hans yndlingsudtryk var: 'Det er da helt klart'. Og så fulgte ofte en tåget udredning. Men den sank ind som en ørehænger af en popmelodi med en banal tekst.

ONKEL I TV

Tryllekunstneren mentes navnlig at drage kvindelige vælgere. Ikke på grund af sin sexappeal. Slet ikke. Næ, der var noget onkelagtigt, tryghedsskabende over hans rolige fremtoning og behagelige stemmeføring.

'Hilmar kunne én ting: Han kunne snakke fanden et øre af i fjernsynet'

Hilmar kom som mange af den tids politikere af beskedne kår. Født 1920 i en lagerforvalterfamilie i Slagelse. Kommisuddannet. Kvalificerede sig via aftenskole til disponent og blev forretningsfører i HOKI-købmændenes hovedkvarter i Odense.

Broderen Bernhard blev derimod akademiker, rektor, radikalt folketingsmedlem og statsrevisor – men aldrig minister. I Folketinget fik han kælenavnet Bernie the Bloodhound – dels lignede han hunderacen, dels havde han altid snuden i sporet efter en historie, der kunne bringe ham i avisen. Året rundt gav han

sig selv som gave til dovne journalister. Vælgerne skulle nødig glemme ham. Men det skal retfærdigvis fremhæves, at han var en utrættelig forkæmper for individets frihedsrettigheder i en tid, hvor statens magt bredte sig hastigt.

DEN EVIGE SKATTEJUNGLE

Hilmar var aktiv i Radikal Ungdom allerede som teenager og blev formand 1948-51. Først i 1957 opnåede han valg til Folketinget i Odense – men blev til gengæld genvalgt i 20 år.

Baunsgaard blev handelsminister i 1961 i regeringen Kampmann, hvilket ikke fylder stort i danmarkshistorien. Sammen med den fynske husmand Karl Skytte overtog han den radikale ledelse efter kæmperne Jørgen Jørgensen og Bertel Dahlgaard. Det lille parti havde altid to ledere, indtil Marianne Jelved og senere Margrethe Vestager tvangsindførte matriarkatet.

En af Hilmar Baunsgaards få mærkesager var at 'rydde op i skattejunglen'. Der var unægtelig – dengang som nu – tale om et ufremkommeligt terræn med alskens slimede vækster, og formuleringen lå godt i hans mund – uden at han forpligtede sig konkret.

Skatterne blev ikke mindre af hans forblommede løfter, men ved 1968-valget havde han hældt så meget vand ud ad ørerne hjemme i folks tv-stuer, at de radikale scorede 27 mandater.

AFSKYEDE HINANDEN

Både Baunsgaard og partiets vælgere var dødtrætte af lillebrorrollen i 15 års socialdemokratiske regimer. Hertil kom, at Krag og Baunsgaard ikke kunne udstå hinanden. Krag anså den radikale fører for at være tanketom, og den puritanske Baunsgaard havde levemanden Krags diktater og overlegne attitude.

Den kejtede Krag var også jaloux over Baunsgaards afslappede tv-tække.

De konservative med strategen, gruppeformand Poul Sørensen, i spidsen havde længe bagt på muligheden for at komme i regering ved at pege på Baunsgaard. Som sidegevinst ville de dermed give Venstres ambitiøse, læspende præsteformand Poul Hartling et forsinket, men elegant snudeslag for hans meget omtalte Svanninge-tale i 1965, hvor han – stående i de sydfynske bakker – brød med fynboen og venstremanden Erik Eriksens fasttømrede VK-samarbejde ved at lefle for de radikale og antyde en mulig VR-regering. I konservative øjne et lusket højforræderi.

Nu blev snakken virkelighed på en anden måde, end Hartling havde forestillet sig: Baunsgaard som statsminister, Hartling udenrigs, den konservative Poul Møller tog finans, og 'partiejer' Poul Sørensen blev indenrigsminister, så han stadig kunne bestyre sit parti med hård hånd fra sin plads i Folketinget, hvilket var hans livsgerning.

STAKKELS ONDE HELGE

VKR-regeringen sad i tre et halvt år til oktober 1971, altså præcis i de år, hvor venstreorienterede studenter troede, de ejede hele Europa. Det var svært at se

'Som sidegevinst gav de konservative Venstres læspende præsteformand et elegant snudeslag'

borgerlige forandringer i samfundet som følge af regeringsskiftet. Tværtimod. Den radikale undervisningsminister Helge Larsen gennemførte loven om uddannelsesstøtte og gav både teknisk personale og studenter plads i universiteternes styrelse. Som tak fik han helt urimeligt tilnavnet Onde Helge, fordi grådige studenter ikke kunne få nok.

1. januar 1970 stod Baunsgaard for indførelsen af kildeskat, der godt nok var forberedt under Krag. Pludselig kunne folk hver måned se på lønsedlen, hvor voldsom skatten var. Tidligere betalte man skat med et års forsinkelse. Det nye system satte fut i utilfredsheden.

VKR-regeringens konservative justitsminister, forhenværende dommer Knud Thestrup, lovliggjorde pornografi og indførte fri abort. Afgifter og skatter steg som aldrig før. Den borgerlige regering var bange for at virke fedtet og gammeldags i strid med tidens dyrkelse af ungdom og forbrug samt tro på, at det hele var gratis, hvis skatteyderne betalte.

Ved 1971-valget talte man om, at de radikale takket være 'statsministereffekten' beholdt deres mange mandater. Men VK blev straffet for deres uborgerlige forbrug, og J.O. Krag dannede sit tredje ministerium.

Hilmar Baunsgaard genoptog sin gamle, beskedne rutine med at sidde i Snapstinget med en lys øl og en

medbragt madpakke, som Egone havde smurt hjemme i treværelses-lejligheden i Blidah Park-karreerne i Hellerup, hvor de fra 1961 boede sammen med datteren og gravhunden Vaks, der i tre år havde været ophøjet til rigshund i medierne. Kosten skulle tilpasses hans diabetes, så han gik altid rundt med en klemme i lommen.

VERDENS ENESTE EGONE

Navnet Egone har smedemesterdatteren fra Saksøbing helt for sig selv. Det blev opfundet af den præst, der døbte hende – som en feminin udgave af Egon. Hilmar kaldte hende aldrig andet end Gamle – skønt hun kun var 20 og han 22, da de mødtes. De giftede sig i 1944, og ægteskabet varede i 45 år, til han døde. De fik kun ét barn, Sussie, i 1945. To andre forsøg endte som aborter.

Egone blev uddannet som damefrisør, men brød sig ikke om branchen. I nogle år fungerede hun som hundeklipper, men blev hurtigt medhjælpende politikerhustru på fuld tid: Førte Hilmars kalender og var chauffør, når han skulle rundt til vælgermøder.

I Baunsgaards tre et halvt år som statsminister flyttede parret fra deres lille lejlighed ind på Marienborg, hvor der var plads til at modtage gæster. Men ellers flottede de sig ikke på statens regning. Hilmar

'Baunsgaard genoptog sin vane med at sidde i Snapstinget med en lys øl og Egones madpakke'

'VKR-regeringen sad præcis de år, da venstreorienterede studenter troede, de ejede hele Europa.'

ville ikke røre ved den konto til beklædning, der fulgte med jobbet. Det ville være frås.

EN UDNÆVNELSE

De radikale havde mange bryderier i 1970'erne, blandt andet var partiet splittet midt over i holdningen til EF op til folkeafstemningen 2. oktober 1972. Der var også splid om, hvilke partier R skulle samarbejde med. Med jordskredsvalget i 1973, hvor nye partier udsugede de gamle, blev de radikale trængt uden for indflydelse. I 1977 forlod Baunsgaard Folketinget. Fra da af viste han sig aldrig ved radikale møder, men koncentrerede sig om forskelligt bestyrelsesarbejde.

Skønt medarbejderne protesterede voldsomt mod at få en partipolitiker som topchef, blev han 1976-85 bestyrelsesformand for A/S Dagbladet Politiken, som også udgav Ekstra Bladet.

I 1985 traf han efter indstilling fra administrerende chefredaktør Sven Ove Gade den fornuftige

beslutning at udnævne denne bogs forfatter til politisk-økonomisk chefredaktør af Ekstra Bladet. Da sammensætningen af bladets øvrige ledelse trak ud, kunne udnævnelsen først offentliggøres nogen tid senere, men Baunsgaard meddelte mig, at han ville skrive et brev om beslutningen og deponere det i bladhusets pengeskab for det tilfælde, at der skulle tilstå ham noget, så der opstod tvivl om udnævnelsen.

Den sære fremgangsmåde virkede helt profetisk, for Baunsgaard fik kort efter en hjerneblødning, som tvang ham til at opgive formandsposten i bladhuset. Derfor blev det hans efterfølger Poul Dahlgård – en søn af berømte Bertel – som officielt stod for udnævnelsen.

Hilmar Baunsgaard døde som 69-årig i 1989. Men Egone fortæller, at hun skåler med ham hver aften, når hun tager et glas rødvin til sin middag på Holckenhavn slot ved Nyborg, hvor hun blev inviteret til at bo, da hun blev alene.